

På era platser, färdiga, SKJUT!

Ett operativt skytteutbildningspaket för polisen i Finland, bestående av teori, intervjuer, en skytteövningsmanual och dess syften.

Tamir Bensky

11/2018

Referat

Författare	Examen	
Tamir Bensky	Polis (YH)	
Publikationens namn	Offentlighetsgrad	
På era platser. Färdiga. SKJUT! Ett operativt skytteutbildningspaket för polisen i Finland bestående av teori, intervjuer, skytteövningsmanual och dess syften.	Offentlig förutom följande: - Bilaga 1 sekretessbelagt - Manualen sekretessbelagd	
Handledare	Lärdomsprovets form	
Marko Mäkelä och Sabina Jordan	Operativt lärdomsprov	
<p>Referat</p> <p>Ämnet för detta lärdomsprov är polisens individuella skyttränning, och utredandet av dess behov. Avsikten med undersökningen var att ta reda på hurudana övningar polismän behöver för att förbättra sina skyttefärdigheter, och att ta reda på vilka principer samt kunskaper relaterande till skytte, är nödvändiga för polismän. Meningen var också att ta reda på hur ofta polisen i Helsingfors har varit tvungna att använda skjutvapen, och om polismän upplever att den nuvarande skytteutbildningen är tillräcklig. Syftet med detta lärdomsprov är att erbjuda en övningsmanual som kan användas av polismän för att upprätthålla och förbättra deras skyttekunskaper. Ämnet är viktigt, eftersom situationer där polismän har använt sig av skjutvapen, har ökat de senaste åren.</p> <p>Detta lärdomsprov är uppdelat i två delar, och en bilaga. I rapporten diskuteras generellt polislagen och dess anknytning till polismannens användning av skjutvapen, teorin bakom undersökningen, statistik på Helsingfors polisens användning av skjutvapen mellan 2014–2017, och intervjuer som jag har utfört. Rapporten är skriven på svenska. Den största delen av materialet som jag använt vid skapandet av träningsmanualen är baserat på den informationen som jag insamlat från intervjuerna. Jag intervjuade åtta polismän, och en skytteinstruktör från den civila sektorn.</p> <p>Den finskspråkiga manualen är den andra delen av lärdomsprovet. Manualen innehåller ett skytteprov och åtta olika skytteövningar som kan användas av en polisman för att förbättra sina skyttekunskaper. Övningarna kräver varken mycket patroner eller tid. Övningarnas ändamål, och nyttan som skytten har av dessa, är upplagda före varje respektive övning.</p>		
Sidantal	Månad och år då granskningen skett	Lärdomsprovets kod (OPS)
47 + 36 sidor manual	December 2018	YH2016LP
Nyckelord		
polisman, skytte, forskning, operativt, maktmedel, Helsingfors		

Tiivistelmä

Tekijä Tamir Bensky	Tutkinto/Kurssi ja opinnäytetyö/nimike Polis (YH)	
Julkaisun nimi På era platser. Färdiga. SKJUT! Ett operativt skytteutbildningspaket för Finska polisens bestående av teori, intervjuer, skytteövningsmanual och dess syften.	Julkaisuusaste Julkinen pois lukien seuraavat: <ul style="list-style-type: none">- Liite 1 (sisältää salassa pidettävää tietoa)- Manuaali (sisältää salassa pidettävää tietoa)	
Ohjaajat ja opintoaine/opetustiimi Marko Mäkelä ja Sabina Jordan	Opinnäytetyön muoto Toiminnallinen opinnäytetyö	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämän opinnäytetyön aiheena on poliisin omatoiminen ampumaharjoittelu sekä sen tarpeellisuuden selvittäminen. Työn tarkoituksena oli tutkia, minkälaisia harjoituksia poliisimiehet tarvitsevat kehittääkseen ampumataitoja, sekä mitkä periaatteet ja tiedot liittyen ampumiseen ovat tarpeellisia poliisimiehelle. Tarkoituksena oli myös selvittää, miten usein Helsingin poliisi on joutunut käyttämään ampuma-asetta, sekä kokevatko poliisit tämänhetkisen ampumakoulutuksen riittäväksi. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tarjota poliiseille harjoitusmanuaali, jonka avulla he voivat ylläpitää sekä parantaa heidän ampumataitojaan. Aihe on tärkeä, sillä poliisien aseenkäyttötilanteet ovat lisääntyneet viime vuosien aikana huomattavasti.</p> <p>Tämä opinnäytetyö on jaettu kahteen osaan, ja lisäksi on yksi liite. Raportissa käydään läpi yleisesti poliisilakia liittyen poliisin aseenkäyttöön, tutkimuksen teoriaa, tilastoja Helsingin poliisin ampuma-aseen käytöstä ajanjaksolta 2014-17, sekä minun suorittamia haastatteluja. Raportti on kirjoitettu ruotsiksi. Valtaosa materiaalista, jota olen käyttänyt harjoitusmanuaalin laatimisessa, perustuu tietoihin, jotka sain haastatteluista. Haastattelin opinnäytetyötä varten yhdeksää poliisia, sekä yhden ampumakouluttajan siviilipuolelta.</p> <p>Suomenkielinen harjoitusmanuaali on toinen osa opinnäytetyötä. Manuaali sisältää ampumanäyttökokeen sekä kahdeksan harjoitusta, joita poliisimies voi käyttää ylläpitämään tai parantamaan ampumataitoja. Manuaalissa olevat harjoitukset eivät vaadi lukuisia patruunoita tai aikaa. Jokaisen harjoituksen tavoitteet, sekä perustelut miten ampuja hyötyy tästä, on kirjattu ennen harjoitusta.</p>		
Sivumäärä 47 + 36 sivuinen manuaali	Tarkastuskuukausi ja vuosi Joulukuu 2018	Opinnäytetyökoodi (OPS) YH2016LP
Avainsanat poliisi, ampuminen, tutkimus, toiminnallinen, voimankäyttö, Helsinki		

Innehållsförteckning

1 INLEDNING	6
1.1 Kännetecken av ett operativt lärdomsprov	7
1.2 Syftet med forskningen	8
1.3 Avgränsning.....	9
2 TEORIBAKGRUND	9
2.1 Statistik av polismäns användning av skjutvapen	10
2.2. Lagstiftningen gällande polisens användning av skjutvapen.....	12
3 MATERIAL OCH METOD	13
3.1 Metodologiska utgångspunkter	14
3.1.1 Kvalitativ forskningsmetod	14
3.1.2 Hermeneutik och Fenomenografi.....	14
3.1.3 SWOT-analys	15
3.2 Materialinsamling	17
3.2.1 Strukturen på intervjuerna	17
3.2.2 Intervjuobjekten.....	18
3.2.3 Maktmedelsinstruktörerna	19
3.2.4 Polismän som använt skjutvapen i tjänst.....	20
3.2.5 Ytterligare intervjuer.....	21
3.3 Analysmetod	21
3.3.1 Sorteringen av intervjusvaren.....	21
3.3.2 Kategorisering	21
4 RESULTAT	22
4.1 Maktmedelsinstruktörernas syn på skytteträning.....	22
4.1.1 De viktigaste principerna inom skytte som en polisman bör behärska och varför.	22
4.1.2 Det bästa och mest effektiva sättet för en polisman att träna skytte.	24
4.1.3. Antal gånger en polisman bör träna skytte inom en tidsperiod av 6 månader till 1 år.	26
4.1.4 Övningar polismannen borde utföra för att maximera effektiviteten och tidsanvändningen om man tränar 1–2 gånger per månad.	27
4.1.5 Patronmängden i en effektiv skytteövning	29
4.1.6 Åsikter om s.k. 'Dry fire' övningar och torrövning.....	30

1 INLEDNING

Finland är ett land där polisen sällan behöver ta till det farligaste maktmedelsredskapet som finns, dvs. det personliga skjutvapnet. Det skrivs sällan i tidningar och rapporteras om att en polisman har varit tvungen att dra fram sin pistol och avfira ett eller flera skott. Det är möjligt att en polisman övervärderar sina kunskaper och färdigheter när det gäller effektiv och säker vapenhantering och kunnigheten att träffa sitt mål i ansträngande omständigheter, eftersom vapnet används så sällan. Därför är det viktigt att alla polismän som skall bära sitt personliga tjänstevapen tränar och upprätthåller sina skyttefärdigheter.

För mitt lärdomsprov har jag valt att producera en inofficiell träningsmanual för användningen av skjutvapen inom polisen. Syftet med denna manual är att ge polismän ett verktyg med vilket de kan förbättra sina färdigheter inom skytte och vapenhantering, det vill säga att producera en skytteträningsmanual med effektiva övningar för polismän som varken kräver mycket tid eller patroner.

På Yles web-sidor står det att polisen har använt skjutvapen 84 gånger 2017 (Yle, 2018). Det är viktigt att polismän upprätthåller och tränar på sina förmågor med tanke på maktmedel, mer specifikt, skjutvapen. Vem som helst inom polisen kan bli tvungen att dra fram sitt skjutvapen och operera effektivt, dvs. inte endast de polismän som arbetar inom fältuppdrag. Polismän inom utredningen¹ är ofta på diverse arbetsuppdrag utanför polisstationen, vilket betyder att maktmedelsredskapen skall bäras med. Ifall en akut situation som är ett hot för någons liv och hälsa sker, är det möjligt att den närmaste patrullen består av poliser inom utredningen. Därför är manualen inte endast menad för poliser som arbetar inom övervakning och alarmverksamhet, utan istället kommer den att innehålla material som kan användas av alla de som arbetar inom polisen vid finska polisstationer. Denna träningsmanual innehåller övningar, förklaringar om övningarnas viktigaste principer, ett test som kan användas för att mäta en

¹ Polismän som har till arbetsuppgift att utföra förhör, utreda brott, och formulera förundersökningsprotokoll. Utredare befinner sig generellt vid polisstationen.

skjutvapenansvändares nuvarande nivå, ändamål som kan eftersträvas beroende på vad användaren har för syfte att förbättra, och övningar för att förbättra vapenhanteringen. Olika arbetsuppgifter kräver olika kunskaper, och därför innehåller manualen övningar för alla polismän som bär på personligt tjänstevapen.

På samma sätt som exempelvis språkkunskaper försämras ifall man inte repeterar och förbättrar sina färdigheter, är det viktigt att öva och upprätthålla sina kunskaper gällande maktmedelsutrustning och maktmedelsgrepp. Ifall en maktmedelsinstruktör inte är närvarande då det skall övas på skjutbanan, kan det vara svårt att hitta på effektiva övningar för att förbättra skjutkunskaperna. På samma sätt som gymträning kan kännas svårt ifall man är relativt ny inom delområdet och man saknar en personlig tränare, är det svårt att veta hur man bör träna för att träningen ska vara effektiv och förbättra ens färdigheter inom skytte. Hittills har jag inte lagt märke till att det skulle finnas eller delas ut övningsmanualer för polismän med ändamålet att förbättra skytten. Polisinrättningar ordnar maktmedelsövningsdagar, men utöver detta har jag inte sett ett skilt träningsprogram för skytteövning som skulle kunna användas av polismän under de arbetstimmar som är ägnade åt maktmedelsövning eller upprätthållandet av den fysiska konditionen.

1.1 Kännetecknen av ett operativt lärdomsprov

Ett operativt lärdomsprov skiljer sig från ett mera traditionellt och teoretiskt lärdomsprov på det viset att slutresultatet innefattar någon form av produkt. Operativa lärdomsprov bearbetas ofta i yrkeshögskolor. Som nämns i utvecklingsprojektet av Hannu Pohjannoro och Beata Tajjala *Näkökulmia toiminnaliseen opinnäytetyöhön 2007* är operativt lärdomsprov (på engelska practice based thesis) ett alternativ som används oftast i yrkeshögskolor. Ändamålet är att utveckla operativ verksamhet, ledning, arrangering eller resonering. Resultatet av ett operationellt lärdomsprov innefattar alltid någon form av konkret produkt. Denna produkt kan bestå av en bok, informationspaket, mäsas eller presentationsavdelning, cd-rom, evenemang eller ett utvecklingsprojekt (Pohjannoro & Tajjala 2007, s15).

Ett operativt lärdomsprov består inte endast av produkten, utan också av en rapport där författaren förklarar om teorin som användes för att utarbeta lärdomsprovet, och om materialet som har insamlats och använts. Pohjannoro och Taijala förklarar att rapporten är en av de viktigaste skillnaderna mellan ett teoretiskt lärdomsprov och ett operativt lärdomsprov. Den viktigaste aspekten är att arbetet klart och tydligt är ett tvådelat arbete: Det innehåller den operativa andelen (produkten) och lärdomsprovets rapport (dokumenteringen och värderingen av utförandet). Utöver detta, bör rapporten innehålla en s.k. referensfattning eftersom arbetet skall grunda sig på yrkesteori och dess kännedom (ibid. 2007, s15).

1.2 Syftet med forskningen

Syftet med min undersökning är att producera en skytteövningsmanual åt polismän. De forskningsfrågor som jag vill ta reda på är vad en polisman som jobbar i Helsingfors bör träna på, relaterande till skytte. Undersökningen skall påvisa vilka principer som en polisman bör tänka på när man tränar med sitt tjänstevapen, och vilka övningar som bör prioriteras. Undersökningen skall också svara på frågan gällande träningsgångar, och hur ofta i medeltal en polisman bör träna för att antingen upprätthålla, eller förbättra sina skyttefärdigheter. Det slutliga ändamålet är att samla ihop tillräckligt med information för att kunna producera en skyteträningsmanual innehållande övningar som grundar sig på informationen som jag har samlat genom min undersökning.

Manualen skall kunna användas på olika sätt beroende på hur mycket resurser i formen av tid och ammunition som en polisman är färdig att investera. Polisenheter strider konstant om dessa två resurser. Arbetstid som kan användas för övning av skjutvapenskunskaper, och patroner som är tillgängliga för enskilda polismannens övningar är båda resurser som det finns en begränsad mängd av till förfogande. Därför kräver övningarna inom manualen inte mycket tid eller patroner. Dock inkluderar manualen också övningar som kan tillämpas med en större mängd patroner över en längre tidsperiod, men fokusen kommer att ligga på övningar som framförallt är effektiva och producerar mätbara resultat, samt kan vara till nytta för en polisman som måste använda skjutvapen inom arbetsuppgifter. Det bör påpekas att manualen inte är

en träningsmanual med offentlig status som är utarbetad av Polisyrkeshögskolan. Däremot är det en inofficiell övningsmanual som jag har producerat som en del av mitt lärdomsprov.

1.3 Avgränsning

Jag har utfört min arbetspraktik i Helsingfors polisdistriktet. Jag har i början av min arbetspraktik diskuterat min forskningsplan med några polismän i Malm polisstationen och fick positiv respons på planen. Jag fick också veta om flera maktmedelsinstruktörer vid samma polisstation samt polismän som har varit tvungna att använda tjänstevapnet i arbetsuppdrag. På grund av detta har jag intervjuat polismän som arbetar vid Helsingfors polisdistriktet. Utöver en stor mängd möjliga intervjuobjekt, var Helsingfors ett naturligt alternativ eftersom det gjorde det lättare att arrangera intervjuerna med tanke på tidtabeller och arbetsturer.

2 TEORIBAKGRUND

Hotande situationer för poliser har ökat de senaste åren och likaså användningen av maktmedel. Enligt en kommentar man gett från Polisyrkeshögskolan till tidningen *Maaseudun Tulevaisuus* har våld som har riktats mot polisen samt maktmedelssituationer ökat de senaste åren. Om man jämför resultaten från 1999 har våld inriktat mot polisen och likaså maktmedelsanvändning, fördubblats 2016 (Kankaanpää, 2017). Peter Squires och Peter Kennison nämner i deras bok *Shooting to kill? Policing, firearms and armed response* 2010, Ett av de viktigaste besluten som en stat kan fatta, är att orsaka döden av en av sina medborgare. Det möjligtvis svåraste och

kontroversiellaste beslutet som en polisman måste fatta som en tjänsteman för staten, är att ta livet av en av sitt lands medborgare (Squires & Kennison, 2010)².

Ansvar som polismän bär med sig i form av skjutvapen, är stort. Ifall en situation sker där en polisman måste använda sig av skjutvapen i tjänst, är det viktigt att polismannens färdigheter som skytt är på en sådan nivå att de kan prestera för att åstadkomma det eftersträlvade resultatet (dvs. få stopp på en farlig persons farliga verksamhet). Squires och Kennison nämner vidare att Svårigheterna associerade med spontana och oförväntade händelser ökar sannolikheten att misstag och fel sker. Vi vet dock att våld och skytte, även då det utförs av erfarna professionella, är farligt och omgivet av spänning, stress och diverse märkbara förvrängningar (Squires & Kennison, 2010).³ Ett av de bästa verktygen som en polisman har för att minska sannolikheten för att misstag sker, är regelbunden och effektiv träning. En situation där en polisman måste använda sitt tjänstevapen lägger en stor mängd stress på polismannen. Därför är det viktigt att träna, förbättra och upprätthålla sina skyttekunskaper.

2.1 Statistik av polismäns användning av skjutvapen

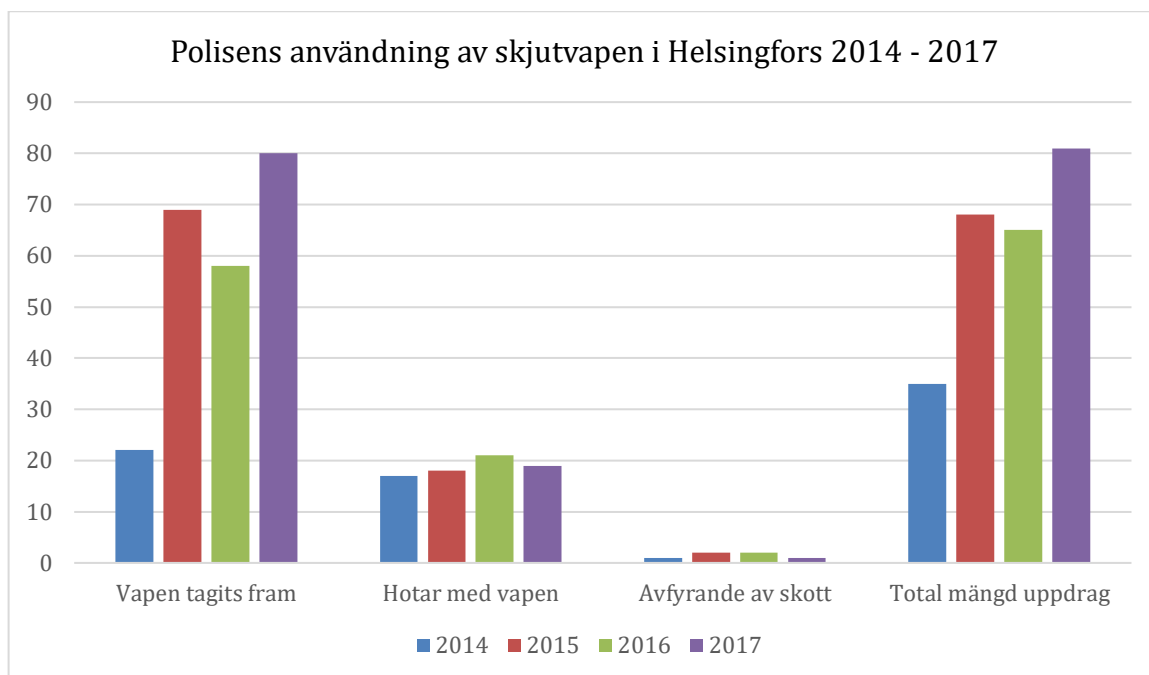
Jag har samlat ihop statistik från polisens databas Polstat. Denna databas innehåller polisens utförda uppdrag och åtgärds-koder, det vill säga statistik över var uppdrag har skett och vilka åtgärder som polismän har antecknat i systemet. Denna statistik visar maktmedelsanvändningen genom olika åtgärds-koder från diverse uppdrag. Jag har avgränsat statistiken till Helsingfors från åren 2014 till 2017. Jag beslöt att inte inkludera statistik från 2018 eftersom året ännu är pågående. Statistiken som jag fokuserat på är uppdrag där polisen har tagit fram sitt tjänstevapen, hotat med vapnet, eller har avfyrat sitt vapen. Det är viktigt att notera att vissa uppdrag har flera åtgärds-koder från flera patruller, dvs. ett uppdrag har möjligtvis flera åtgärds-koder av hotande med tjänstevapen. Detta inverkar på statistiken genom att det ger en bild av att uppdrags

² One of the most important decisions the state can make is to cause the death of one of its citizens and perhaps the most difficult and controversial decisions a police officer can make as an agent of the state is to take the life of a fellow citizen.

³ Yet we know that violence and shooting, even when practiced by seasoned professionals is hazardous and surrounded by tensions, pressures and various perceptual distortions.

mängden är större än vad den är i verkligheten. Jag vill också påpeka att det inte fanns statistik tillgängligt i Polstat databasen från tidigare år.

I figur 1 har jag samlat data från Polstat i ett diagram som visar både mängden och förändringarna i polisens användning av skjutvapen.

Figur 1: Polisens användning av skjutvapen i Helsingfors 2014 – 2017, Polstat 2018

Statistiken från 2014–17 tyder på en förhöjning i polisens användning av tjänstevapen (medräknat framtagandet av vapen, inte endast avfyrandet av skott). År 2014 har det registrerats 35 uppdrag i Helsingfors där polisen antingen har tagit fram skjutvapen, hotat med vapen, eller avfyrat vapnet. Den specifika mängden för respektive åtgärds-koder i den ordningen de presenteras i meningen innan är 22, 17, och 1 (Polstat, 2018).

Följande år, 2015, visade, en ökning i mängden uppdrag som har krävt att polisen åtminstone tar fram vapnet. Uppdragsmängden där vapen var involverade var 68, dvs. nästan dubbelt så ofta, jämfört med 2014. Polisen hotade med vapen 18 gånger och avfyrade vapnet 2 gånger. Den största förändringen skedde dock med framtagandet av skjutvapen, vilket var 3 gånger så ofta som föregående år, dvs. 69 (en ökning av 47) (Ibid. 2018).

Förändring skedde också under 2016. Mängden uppdrag som krävde polisens användning av vapen, sjönk med 3 (totalt 65 uppdrag). År 2016 avfyrade polisen skjutvapen i tjänst vid 2 uppdrag (samma som föregående år), vapen hade tagits fram 58 gånger (antalet sjönk med 11 jämfört med föregående år), och hotats med vapnet 21 gånger (en höjning av 3 från 2015). (Ibid, 2018)

Det sista årets statistik som är medräknat här, är från 2017. Detta år använde polisen i Helsingfors skjutvapen på något av de tre ovannämnda sätten, 81 gånger (16 flera uppdrag jämfört med föregående året). Polisen tog fram skjutvapen 80 gånger (en höjning på 22), hotade med skjutvapen 19 gånger (antalet sjönk med 2), och avfyrade vapnet vid ett uppdrag (antalet sjönk med 1). (Ibid, 2018).

Statistiken tyder på att polisen i Helsingfors använder sig av sitt personliga tjänstevapen relativt ofta i tjänst. Som man kan se på basis av statistiken, har mängden av uppdrag som kräver åtminstone framtagandet av tjänstevapnet, ökat de senaste åren. Majoriteten av fallen då en polisman har använt sig av sitt tjänstevapen, har det varit endast framtagandet. Detta betyder dock att en polisman bör träna med sitt tjänstevapen för att försäkra sig att framtagandet (och möjligen användandet) av vapnet sker smidigt. Majoriteten av uppdragen som har krävt att polisen använder sig av skjutvapen, har varit med kodklassen 'annat hot mot liv och hälsa'. Med andra ord, få uppdrag där vapen skall användas, klassas som misshandels uppdrag där skjutvapen har använts.

2.2. Lagstiftningen gällande polisens användning av skjutvapen

Polisen använder maktmedel då det är nödvändigt för att ett uppdrag skall kunna avklaras (Polislag, 753/17). I polislagen angående användningen av skjutvapen står det stiftat att Skjutvapen får användas endast när det är fråga om att stoppa en persons verksamhet som orsakar direkt och allvarlig fara för någon annans liv eller hälsa och det inte finns något lindrigare sätt att stoppa verksamheten (Polislag, 753/17). Detta innebär att en polisman måste kunna agera ifall det finns en fara för liv och hälsa. I Helsingfors

bär flera personer på dolda knivar, elchockvapen, och andra föremål som man enligt lag inte får ha på sig vid allmänna platser. En polisman måste vara förberedd att avvärja hotet ifall en person t.ex. hotar med en kniv.

Som statistiken visade i figur 1 är det relativt ofta en polisman har tagit fram sitt tjänstevapen, men inte hotat eller avfyrat ett skott. Enligt polislagen beskrivs användningen av skjutvapen så är: Med användningen av skjutvapen avses varning för användning av ett skjutvapen som avses i 2§ i skjutvapenlagen, hot om användning av skjutvapen och avlossande av skott. Det betraktas inte som användningen av skjutvapen att ta fram och osäkra ett skjutvapen (Polislag, 753/17.). Lagen ger en möjlighet för polismän att ta fram skjutvapen ifall det känns som om användningen av vapen kan ske.

Polismannens personliga tjänstevapen är ett redskap på samma sätt som andra maktmedelsredskap, det vill säga polismannen kan använda det ifall förutsättningarna uppfylls. I polislagens 1 kapitel 4§ angående *principen om minsta olägenheten* står det så här: Genom polisens åtgärder får det inte ingripas i någons rättigheter i större utsträckning och ingen får orsakas större skada eller olägenhet än vad som är nödvändigt för att utföra uppdraget (Polislag, 753/17). Detta innebär att ifall skjutvapen är det enda redskapet som kan åstadkomma det eftersträvade resultatet, kan det användas. Det kan bero på att andra lindrigare redskap som har använts, inte har haft den eftersträvade verkan. Likaså kan det vara en situation där det lindrigaste möjliga redskapet är skjutvapen. Ett exempel på en sådan situation är ifall en person hotar utomstående personer med en kniv eller yxa. I en sådan situation strävas det att beordra gärningsmannen att lägga bort eggvapnet, samt att varna om användningen av maktmedel (således situationen tillåter detta). Ifall gärningsmannen inte lyder beordrandet, är det möjligt att polismannen måste avfyr ett eller flera skott för att få slut på den farliga verksamheten.

3 MATERIAL OCH METOD

I detta kapitel går jag igenom metodiken bakom intervjuerna som jag har byggt upp, och vem jag har intervjuat. Jag beskriver också motiveringen bakom mängden intervjuer.

Utöver detta går jag igenom metodiken som jag använt i min forskning samt hur jag har kategoriserat svaren från intervjuerna.

3.1 Metodologiska utgångspunkter

3.1.1 Kvalitativ forskningsmetod

Materialet för mitt lärdomsprov har jag samlat in genom att använda mig av kvalitativa forskningsmetoder. Enligt Sabina Jordans föreläsningmaterial angående kvalitativa forskningsmetoder gällande undersökningen av så kallad ”mjukdata”, det vill säga en strävan att överskrida det objektiva som karakteriserar naturvetenskap, skall behandlingen av färre mängder intervjumaterial, allt mellan 1–20 enheter, analyseras genom tolkning (Jordan, 2017, s7). Jag har intervjuat 10 personer inför lärdomsprovet, vilket faller inom ramarna av kvalitativ forskning.

3.1.2 Hermeneutik och Fenomenografi

Största delen av materialet som jag har använt för att utarbeta detta lärdomsprov, är från intervjuer med polismän. Pga. detta har jag använt mig av en hermeneutisk forskningsmetod. I *Forskningsmetodikens grunder Patel och Davidson, 2011* nämns det att hermeneutik är en existentiell filosofi som syftar till en förståelse av livsvärlden och den mänskliga existensens grundbetingelser. Likaså är det möjligt att tolka mänskliga handlingar, livsytringar, och spåren av dessa på samma sätt som man tolkar språkliga utsagor och texter (Patel & Davidson 2011, s 28–29). En hermeneutiker strävar dvs. till att analysera och förstå människor genom deras olika handlingar, skrift och språk, samt att tolka hur detta hänger ihop med personligheter. Exemplet som ges i boken om en intervju passar bra för att beskriva hermeneutiska synvinkeln och hur den kan relateras till mitt lärdomsprov. Det nämns också att en noggrant utskrivna intervju, börjar med att först läsa hela intervjun och försöker förstå helheten av denna, för att sedan läsa olika delar i texten var för sig för att skaffa sig förståelse av dessa (Patel & Davidson 2011, s 29). Denna metod har jag tillämpat i utformandet av mitt lärdomsprov, dvs. förstå helheten av det som diskuterats i varje intervju, och därefter fokusera på specifika delarna i varje intervju.

En hermeneutisk syn kan också anses vara induktiv. I *Forskningsmetodikens grunder Patel och Davidson, 2011* förklaras begreppet induktiv enligt följande: Forskaren kan då studera forskningsobjektet... och utifrån den insamlade informationen, empirin, formulera en teori (Patel & Davidson 2011, s 23). Detta innebär alltså insamlande av information som sedan används för att skapa en teori om forskningsämnet. Detta är metoden som jag har använt i mitt lärdomsprov. Intervjuerna utfördes först, varefter jag har analyserat innehållet för att förstå vilka de gemensamma aspekterna som intervjuobjekten har nämnt och talat om är. Därefter har jag vidare formulerat en teori som har baserat sig på intervju svaren. Denna kombination av teorin och informationen har jag använt för att producera skytteträningsmanualen, dvs. de kraven och element som polismän har påpekat i intervjuerna är innehållet i skytteträningsmanualen.

Subjektivitetsaspekten måste också tas i beaktande vid valet av en hermeneutisk och fenomenografisk forskningsmetod. I *Fenomenografisk didaktik, (Kroksmark 2007)* nämns det att hur fenomenografin som vetenskaplig metod systematiskt kan komma åt de innehållsrelaterade uppfattningar som skall beskrivas och inte utsättas endast för subjektivt och kontextuellt anpassade åsikter. Det finns en risk att de intervjuade subjekten anpassar sina utsagor i förhållande till vem de blir intervjuade av och hur de tror att de skall besvara en speciell fråga (Kroksmark, 2007). Materialet som jag samlat in genom intervjuerna är intervjuobjektens egen syn på skytteträningen inom polisen. Deras svar har jag dokumenterat och analyserat, vilket betyder att det är min tolkning på vad som menas i svaren från intervjuerna. Eftersom subjektiviteten är en faktor som kan användas för att ifrågasätta forskningens validitet, har jag strävat till att använda flera intervjuobjekt för att få en så bred syn som möjligt relaterande till frågorna.

3.1.3 SWOT-analys

Jag har producerat en SWOT-analys av detta lärdomsprov. SWOT är en analysmetod som används för att kartlägga både interna och externa styrkor och svagheter av t.ex. ett företag. Namnet SWOT är en förkortning av de engelska orden för *styrka, svaghet,*

möjlighet och *hot*⁴. Jag har använt SWOT-analysen för att förtydliga vilka positiva aspekter mitt lärdomsprov har med tanke på framtida möjligheter och förbättring av egna skyttekunskaperna. Likaså har jag använt analysen för att hämta fram svagheter och problemområden med mitt lärdomsprov.

Konceptet bakom en SWOT-analys kan relateras till Albert Humphrey kring 1960 och 1970. Idén med en SWOT-analys är att granska och analysera exempelvis ett företag som en helhet, och att värdera olika aspekter som kan anses vara styrkor, eller problemområden. Konceptet är användbart för att kartlägga nya delområden som ett företag kan investera i, granska den nuvarande strategin och jämföra ifall den passar in med den ekonomiska situationen som företaget befinner sig i, få en bättre bild av svagheter som möjligtvis åter upp onödiga resurser, osv. En SWOT-analys är ett bra verktyg för företag, men det kan också användas av individer. Man måste dock komma ihåg att SWOT-analysen är bra för att illustrera de olika styrkorna och svagheter, men den ger inte ett direkt svar för vad som bör prioriteras. Detta nämns i *Making use of MCDS methods in SWOT analysis. Lessons learnt in strategic natural resources management 2016*, att SWOT-analysen kartlägger de externa och interna faktorerna som hör till den situation som analyseras, men den visar inte vika faktorer som bör prioriteras och därmed kan det vara svårt att veta vilket eller vilka beslut som är bäst (Kajanus, Leskinen, Kurttila, 2016). Därför bör SWOT-analysen fungera som et verktyg som ger möjligheter att förstå vilka förändringar som bör göras.

SWOT-analysen är nyttig eftersom den delar upp interna styrkor och svagheter (aspekter som man kan själv påverka), och externa faktorer (det vill säga, faktorer som är anknutna till yttre element och som man inte själv kan påverka). Nackdelarna med denna analysmetod är att den består enbart av producentens åsikter och syner på saken. Detta hänger ihop med det som jag nämnde i kapitel 3.1.2 angående hermeneutik och fenomenografi. Eftersom SWOT-analysen består av mina tolkningar, tillämpar den sig väl till mitt lärdomsarbete där jag använder mig av en hermeneutisk forskningsmetod med vidare fokus på en fenomenografisk analys. SWOT-analysen är inkluderad som en bilaga i mitt lärdomsprov.

⁴ Strength, Weakness, Opportunity, Threat

3.2 Materialinsamling

3.2.1 Strukturen på intervjuerna

Mängden av intervjuobjekt begränsade jag till 10 personer. Orsaken till detta var att jag ansåg att ett antal högre än 10 skulle producera för mycket material som jag inte skulle kunna använda mig av. Också tidsmässigt skulle det ha krävt mycket, eftersom varje intervju som jag utförde tog i genomsnitt 1,5 timme, och jag märkte att sammanfattandet av materialet krävde tid för att få ihop.

Jag har skickat intervjufrågorna i förväg till intervjuobjekten, så att de har haft tillräckligt med tid för att förbereda sig för intervjuerna. Med detta har jag strävat till att få svar på intervjufrågorna som är genomtänkta och representativa av varje respektive objekts syn på ämnet. Det gav också intervjuobjekten en möjlighet att kommentera ifall det fanns något som de tyckte att jag inte hade tagit med i frågorna, eller ifall någon av frågorna verkade otydliga.

Intervjuerna var strukturerade intervjuer. Intervjun bestod av färdiga frågor och de ställdes i samma ordning till alla intervjuobjekt av samma kategori. Detta innebär att instruktörerna fick samma frågor, och polismännen som har erfarenhet av skytte fick sina frågor i samma ordning.

Frågorna som jag ställde vid intervjuerna var utvalda genom att fundera vad det var som jag ville veta av de respektive intervjukategorierna. Av instruktörerna var det viktigt att veta bland annat vilka övningar och metoder som de tycker att polismän bör lägga fokus på då de tränar själv. Likaså ville jag veta om träningsvolymen (hur ofta man borde träna) och vad instruktörerna tyckte om torrövning. Från polismännen som har använt tjänstevapnet ville jag veta hur ofta de tränar, hurudan vapen användningssituationen var och ifall den motsvara det som utbildas. Jag ville också veta deras rekommendationer för hur polismän borde träna för att förbereda sig för en situation där man måste använda

sig av tjänstevapnet. Frågor, var de öppna för att få intervjuobjekten att motivera sina svar.

3.2.2 Intervjuobjekten.

Jag har intervjuat fem maktmedelsinstruktörer från Helsingfors polisdistriktet. Instruktörer är medvetna om hur viktigt det är att upprätthålla sina färdigheter inom maktmedel och vilka aspekter som är viktiga gentemot vilka som inte bör prioriteras. Planen för lärdomsprovet har diskuterats med maktmedelsinstruktörer i Helsingfors och den har tagits emot med en positiv attityd. De instruktörer som har diskuterats med har nämnt att det finns brister i skjutvapenövningen inom polisen, dvs. polismän tränar inte tillräckligt ofta med sitt personliga tjänstevapen. Detta har ökat min motivation att producera denna manual. Som jag påpekade i kapitel 1.1. fokus ligger i intervjuerna på polisen inom Helsingfors eftersom det är där min praktik har utförts. Manualen innehåller dock material och övningar som kan tillämpas av polismän inom andra distrikt och inte endast de som jobbar inom en storstad.

Jag har också intervjuat en person från civila sektorn som arbetar som skjutbanainstruktör. Eftersom ifrågasvarande instruktörens fokus ligger inom pistolskytte för säkerhetsbranschen (han tränar väktare som skall arbeta beväpnade), har han en bra syn på både finska lagstiftningen för maktmedel och taktiska färdigheter som en polisman kan dra nytta av.

Utöver dessa ovannämnda instruktörer har jag intervjuat tre polismän som har varit i sådana situationer under sin polisiära karriär att de har varit tvungna att använda sitt skjutvapen i arbetsuppgifter. Dessa tre polismän är anställda vid Helsingfors polisinsrättning, och användningen av skjutvapen har skett inom de senaste 3 åren. Orsaken till detta är att manualen är avgränsad till Helsingfors polisinsrättning och lagstiftningen gällande polisens maktmedel skall vara den samma som det gäller idag.

Jag diskuterade med en medlem av befälet vid Böle polisstation. Ifrågasvarande kommissarien är en av de som ansvarar för maktmedelsutbildning vid Helsingfors

polisdistrikt. Vi kom överens att alla de som deltar i mina intervjuer bör vara anonyma. Pga. detta har namnen på personerna som deltagit i intervjuerna, ändrats.

3.2.3 Maktmedelsinstruktörerna

Jag intervjuade A på finska den 21 maj 2018 vid Böle polisstation. A har arbetat som polisman i Helsingfors fr.o.m. 1986 och som maktmedelsinstruktör ända sedan 1989. A var en del av Finlands polisiära elitgrupp Karhuryhmä (Björnligan) i 17 och ett halvt år. Därefter arbetade A en stund vid Polisyrkeshögskolan och hade ansvar för att träna polismän i skytte genom s.k. massaskjutningar (stora grupper av polismän per gång). A är mycket erfaren som skytteinstruktör och har tiotals år arbetserfarenhet som polis (A, 21.5.18).

B var följande maktmedelsinstruktör som jag intervjuade. Intervjun skedde i Böle den 22 maj 2018, och den utfördes också på finska. B blev färdig polis 2002 och har sedan dess arbetat inom fältverksamheten. B har arbetat ett år i Borgå, men utöver detta har resten av tiden varit i Helsingfors. 3 år var inom fältgrupper, och därefter har B arbetat inom Björnligan, dvs. i 13 år. Som maktmedelsinstruktör har han arbetat fr.o.m. 2005. B berättade att han är en av två personer inom Björnligan som har alla licenser som krävs för att utbilda användningen av diverse skjutvapen (B, 22.5.18).

Följande intervju var med C i Böle den 24 maj 2018 och den utfördes också på finska. C började arbeta som polis 2009 då han blev utexaminerad från Polisyrkeshögskolan samma år. C har arbetat hela sin karriär i Helsingfors. Han arbetade 4 år inom övervakning- och alarmverksamhetsgruppen, varefter han har arbetat 5 år inom YJT-PRO gruppen. C har arbetat som maktmedelsinstruktör i ca 2 år (C, 24.5.18).

D var den nästa maktmedelsinstruktören som jag intervjuade. Denna intervju utfördes på svenska i Böle den 4 juli 2018. D har arbetat 20 år som polis och arbetsuppgifterna har huvudsakligen varit inom fältverksamhet vid Helsingfors polisinsrättning. D har de senaste 14 åren också jobbat som motorcykelpolis. Han berättade att han haft två gånger en tidsbunden tjänst vid Polisyrkeshögskolan. Dessa gånger har han dragit en skyttekurs

och taktikutbildning. Som maktmedelsinstruktör har D jobbat i 12 år. Utöver polisarbetet har D också utbildat skytte för militärpolisen och fungerat som utbildare utomlands (D, 4.7.18).

Den sista intervjun med en maktmedelsinstruktör var med E den 28 augusti 2018 i köpcentret Cello. Intervjun utförde också på finska. E har arbetat som polis i 17 år. Förutom ett 6 månaders utbyte i en utredningsgrupp, har Eemeli arbetat endast inom fältverksamheten. Han har varit en del av kravallgruppen (JOUHA) i 15 år, och en av kravallgruppens skilda maktmedelsgrupp fr.o.m. gruppens grundande. Som maktmedelsinstruktör har E arbetat i 4 år (E, 28.8.18).

3.2.4 Polismän som använt skjutvapen i tjänst

Jag intervjuade F per e-post och per telefon den 10 juli 2018. Tyvärr lyckades vi inte att få tidtabellerna att passa ihop, så han svarade på största delen av frågorna per e-post, varefter vi slutförde intervjun följande dag per telefon. F har arbetat 7 år i Östra Helsingfors distrikt, varav dessa 7 år var ett år inom utredningen. F berättade att han tränar med sitt tjänstevapen ungefär varje sjätte vecka (F, 10.7.18).

Den andra intervjun som jag utförde med en polisman som har använt skjutvapen i tjänst, var med G. Intervjun skötte vi på finska i Malm polishuset den 5 juli 2018. G utförde sin praktik i Östra Centrum i Helsingfors och blev utexaminerad från Polisyreshögskolan 2007. Han arbetade inom utredningen i ett och ett halvt år, varefter han gick över till fältverksamhet. Som helhet har han arbetat som äldre konstapel i 10 år (G, 5.7.18).

Den sista intervjun med en polisman i som använt skjutvapen, var i Malm polishus med H den 14 augusti 2018. H blev utexaminerad från Polisyreshögskolan 2012 varefter han har arbetat inom fältgrupper. Största delen av hans karriär har varit i Östra Helsingfors. Han har utfört både en stödvapenkurs och en hagelgevärkurs, samt kravallpoliskursen (Jouha). H arbetade inom den finska militären före han blev polis (H, 14.8.18).

3.2.5 Ytterligare intervjuer

Den sista intervjun som jag utförde var med J som arbetar i Helsingfors som skytteinstruktör vid en skjutbana. J är inte polis, men har flera år erfarenhet av att utbilda skyttar inom militären, väktare, och han har också tränat med polismän. Intervjun skedde i Helsingfors den 21 maj 2018. J gick militären 1999 och blev placerad inom finska militärens specialstyrkor. Jussi började arbeta i Helsingfors vid en skjutbana efter militären 2000. Under denna tidsperioden utförde han väktares specialexamen där det ingår vapenutbildning. J har under de 18 år som han har arbetat som en skytteinstruktör, utfört 20 olika skyttekurser (J, 21.5.18).

3.3 Analysmetod

3.3.1 Sorteringen av intervju svaren

Jag skrev ner intervjuobjektens svar så gott som ordagrant. Formatet som jag använde var franska streck (för att snabbt fylla i svaren till frågorna medan intervjuobjektet talade). I slutet av intervjun dokumenterade jag utomstående saker som intervjuobjekten ville nämna angående ämnet *skytteutbildning för polismän*. Efter varje intervju gick jag igenom det som hade besvarats för alla frågor. Jag ville granska hur noggrant intervjuobjekten hade motiverat deras svar. Maktmedelsinstruktörer är ansvariga för att dra mer omfattande övningsdagar för polismän i Helsingfors polisinsättning. Detta innebär att instruktörerna genom åren lagt märke till brister och delområden inom skytte som bör förbättras. Jag var intresserad att veta vilka brister som de hade upptäckt. Denna information skulle också vara till nytta eftersom övningarna i manualen kunde användas för att motarbeta dessa brister.

3.3.2 Kategorisering

Som jag nämnde i kapitel 3.3.1., var intervjuerna uppdelade i två kategorier, det vill säga intervju med instruktör och intervju med polismän som har använt tjänstevapnet

vid ett uppdrag. Till instruktörskategorin tillhörde också Jussi som arbetar på civila sektorn. Jag ansåg att det är viktigt att dela upp intervjuerna i två kategorier, eftersom det var olika frågor som jag ville få svar på av intervjuobjekten. Som jag nämner i kapitel 3.1. angående syftet, var det viktigt att ta reda på vilka principer och övningar som en polisman skall öva på. Från en maktmedelsinstruktörs syn på ämnet gällde det att veta vilka övningar som polismän skall prioritera samt vilka metoder och principer som skall inkluderas. Det som kom fram vid analysfasen var att alla intervjuobjekt hade olika mängder att kommentera om diverse frågor. Med detta menar jag att vissa av svaren var mera uttömmande än andra, beroende på vem som var intervjuobjektet. Exempelvis vissa av instruktörerna hade olika åsikter hur ofta en polisman borde träna skytte på egen hand. Likaså hade polismännen tillhörande andra kategorin av intervjuobjekt olika tankar om vilka övningar som man bör lägga tid på. Deras åsikter grundade sig på egen erfarenhet av vad som har fungerat för dem, vilket är något som jag var intresserad att veta.

4 RESULTAT

I detta kapitel har jag listat frågorna från intervjuerna och intervjuobjektens svar. Som nämndes i ett tidigare kapitel, gick majoriteten av intervjuerna på finska. Jag har därför översatt intervjuernas innehåll och transkriberat här nedan på svenska.

4.1 Maktmedelsinstruktörernas syn på skytteträning

Nedan är frågorna från intervjuerna med maktmedelsinstruktörerna och deras svar.

De mest centrala delarna från varje intervju har transkriberats i detta kapitel.

4.1.1 De viktigaste principerna inom skytte som en polisman bör behärska och varför.

Det som upprepades vid flera av intervjuerna var hur viktigt det är att grunderna inom skytte behärskas av alla polismän. Enligt D bör en skyttes nivå vara så bra att en träff är så gott som garanterad.

Exempel 1: Skyttens personliga kunskap skall vara på en sådan nivå att skytten träffar vart hen vill, eller har som avsikt. Tekniskt sätt behöver inte vapnet något annat än tillräckligt stöd, rätt avfyring och rätt träffbild (om man ens behöver sikta) (D, 4.7.18).

Likaså påpekade A vikten av att skyttenivån är tillräckligt bra för att man skall kunna agera mot ett hot utan att tänka på motoriken och siktandet.

Exempel 2: Ett sådant koncept som skyttetalang innehåller de följande faktorerna: Alla grundsaker är så väl lärda och behärskade att de kan tillämpas utan att behöva tänka på dem. Detta betyder att som en grupp, nå en nivå där skyttemässigt och hanteringen som en helhet samt dess relaterade element behärskas. Det innebär också att man kan från ett relativt kort avstånd agera relativt bra mot sitt mål (A, 21.5.18).

Också enligt C, skall prioriteten ligga på grundövningar.

Exempel 3: Trygg vapenhantering och förutsättningarna för att använda vapen. När dessa behärskas kan man fortsätta så långt som man vill. Varför? När grunderna behärskas så behöver man endast fundera ifall förutsättningarna för att använda vapen uppfylls. Man kan också göra observationer (C, 24.5.18).

B var också av den åsikten att grunder skall prioriteras över komplicerade övningar. Han påpekade hur enkla övningar producerar de bästa resultaten och är nödvändiga för att förbättra motoriken.

Exempel 4: Gäller för allting, särskilt för maktmedel. KISS, dvs. 'keep it stupid simple'. Börja med ett bra grepp om vapnet, för ifall det är dåligt så går hela övningen dåligt... Viktigt att öva från olika grundskjutställningar, med lampa och med en hand. Varför? I stressiga situationer, dvs. maktmedel eller nödvärnssituationer kan en konstapel endast lita på väl grundlagda övningsmetoder (B, 22.5.18).

E talade också om vikten av att man övar motoriken gällande vapen greppet och att skytten känner till sin utrustning.

Exempel 5: Känn igen din utrustning så att du hittar redskapen med stängda ögon eller i bäck mörker. Öva på motoriken...också greppet om vapnet och öppnandet av säkerhetslänken. Säkert presterande och skjutande förstärker grundtekniken. Det är självklart att den som skjuter mera, behärskar bättre vissa delområden (E, 28.8.18).

Det som också kom fram var eventuella brister inom skytte som en polisman kan ha, och hur viktigt det är att man är medveten om dessa. J påpekade att det är ändamålsenligt att en skytt förstår vilka delområden som kräver arbete, och att man tränar på dessa.

Exempel 6: Ställandet av sina egna skyttekunskaper inom ärliga ramar, dvs. lyckas man i verkligheten? Det är inte möjligt att producera ett program som tränar en skytt för alla situationer som en skytt kan eventuellt hamna i. Med tanke på detta, när man är medveten om sina brister, kan skytten arbeta på sina brister och förbättra sig som en skytt (J, 21.5.18).

4.1.2 Det bästa och mest effektiva sättet för en polisman att träna skytte.

Enligt A skall en polisman träna regelbundet för att nå en skyttnivå som krävs av en polisman. A talade också om vikten av att en polisman har motoriken relaterande till vapenhantering i skick.

Exempel 7: Regelbunden träning där man ser till att vapenhanteringen och aspekter relaterande till avfyrandet, är så väl grundade att de inte orsakar problem för skytten. Från ett relativt nära avstånd kan skytten träffa ett relativt stort mål med alla skott. För detta måste motoriken vara på en hög nivå (A, 21.5.18).

B svar hänger ihop med det som A nämnde om regelbunden träning. B nämnde också att träning inte alltid kräver patroner.

Exempel 8: De tidigare nämnda övningarnas konstanta genomgång så ofta som möjligt, t.o.m. dagligen. Man behöver inte alltid avfira ett skott. Största delen av övningarna kräver inte skjutning, utan istället så många repetitioner som möjligt...drag från hölster, sökandet av skydd osv. (B, 22.5.18).

D lade också tyngd på en skyttes motorik och hur den bör förbättras med repeterad övning. Dessutom var D av den åsikten att tränandet inte skall göras svårt förrän grundnivån är tillräckligt bra.

Exempel 9: För förbättrandet av muskelmotoriken räcker inte två gånger i året. Det räcker inte heller för att uppehålla. Om du ska förbättra så är det grund skytte, igenkännande av avfyringen, analysering av egna träffar och egen funktion...Börja från grunden och få den personliga nivån till en sådan nivå att du träffar. Sedan kan man börja ställa nyanser med vidare svårigheter (D, 4.7.18).

C påpekade ytterligare hur viktigt det är att, om möjligt, träna i olika omständigheter för att förbereda en polisman till olika förhållanden. I Finland varierar omständigheterna mycket beroende på årstiden, och C förespråkade träning som tar detta i beaktande.

Exempel 10: Säker användning som övas till en början på skjutbanan, och därefter i diverse miljöer. Äkta situationer simuleras inte vid skjutbana förhållanden, utan bör tränas i så realistiska omständigheter som möjligt...också i olika väder och belysning (C, 24.5.18).

J kommenterade också att tränandet borde vara mångsidigt och regelbundet. J påpekade också riskerna med att man tränar för lite, och på grund av detta erhåller en felaktig uppfattning av ens egen nivå i skytte.

Exempel 11: Så mångsidigt som möjligt utan att hänga upp sig på tester som baserar sig på statistik. Ett skott från 7 meter får inte vara det ända delområdet som man tränar...Måste vara ärlig angående ens egna skyttekunskaper... Ifall en situation kräver det, klarar man av att agera. Ifall uppfattningen om sina

kunskaper baserar sig på en gammal uppfattning och bristande träning, kan slutresultatet vara katastrofalt (J, 21.5.18).

4.1.3. Antal gånger en polisman bör träna skytte inom en tidsperiod av 6 månader till 1 år.

På denna fråga svarade C att det beror på arbetsuppgiften och ifall en polisman jobbar med kunder på fältet, eller ifall arbetsuppgiften är till exempel inom utredningen.

Exempel 12: Det beror på ens arbetsuppgift. De som är dagligen ute och patrullerar borde träna en gång per period, eller en gång per vecka...Ifall man inte har att göra med kunder varje arbetstur, är det förståeligt att man tränar mindre, men absolut mera än de krav som finns nu...Man utvecklar inte sina kunskaper med att utföra skytteproven två gånger i året (C, 24.5.18).

Enligt D så räcker inte två övningar inom ett år. Dessutom nämnde han också att träningen inte behöver innefatta avfyrandet av skott, utan det kan också bestå av torrövning.

Exempel 13: Om du vill uppehålla och förbättra så är det en gång i månaden. Tyvärr räcker inte arbetstiden. Det behöver inte vara skytte, utan det kan vara torra drag (D, 4.7.18).

Till skillnad från detta, hade B en mera krävande syn på hur många gånger en konstapel bör träna för att förbättra sina kunskaper. B förespråkade ett upplägg där en polisman tränar mera än en gång i veckan för att förbättra sina färdigheter inom skytte.

Exempel 14: Förbättrande av kunskaper, oberoende vad det är för kunskap, räcker det med 2–3 gånger per vecka. Färre än detta räcker för underhåll. Två gånger inom ett år är en hobby, men det räcker inte för att förbättra eller för att underhålla sin nuvarande kunskap. Desto oftare, desto bättre (B, 22.5.18).

Det är förståeligt att arbetet inte tillåter träning varje vecka, men det är viktigt att förstå hur ofta en skytt bör öva för att producera förbättring i ens personliga skyttekunskaper. E påpekade också att en 6 månaders period bör innehålla flera skytteövningar.

Exempel 15: Inom 6 månader, ifall du kan träna endast en gång var tredje vecka, så är det till nytta...4 gånger inom en 6 månaders period på eget initiativ under arbetstid är bra...Förbättring kan också ske ifall man får utföra torrövningar. Inför varje arbetspass så går jag igenom min hela utrustning och deras hölster (E, 28.8.18).

A var också av den åsikten att 4 gånger inom ett år, skulle räcka för att höja en polismans skyttekunskaper. Han påpekade dock att en grundnivå inte finns någonstans definierad, vilket innebär att skyttenivån är varierande inom polisen.

Exempel 16: Med 4 gånger per år kan man upprätthålla skyttens nivå. Problemet är att grundnivån aldrig har höjts. Detta innebär att ett beslut om en grundnivå borde göras, varefter 4 övningar per år skulle användas för att upprätthålla nivån. Den enda bestämda nivån är Polisyrkeshögskolans uppvisningsprov, och den kräver inte omöjligheter (A, 21.5.18).

4.1.4 Övningar polismannen borde utföra för att maximera effektiviteten och tidsanvändningen om man tränar 1–2 gånger per månad.

A kommenterade vidare att en realistisk och effektiv grundnivå skulle bestå av grundövningar och variationer av dessa. A motiverade också varför en polisman bör träna på succesiva skott, det vill säga flera skott avfytrade efter varann och med knappast någon paus mellan avfyrningarna.

Exempel 17: Grundövning där det utförs drag från hölstret på ett avstånd av 6–7 meter...Lugna skott från 15 meters avstånd. Alla träffar på A området, tillsammans ungefär 40 skott. Angående flera skott efter varandra, det är ända metoden att försäkra sig att rekylen från vapnet är under kontroll, och att skotten inte sprider sig (A, 21.5.18).

C nämnde i sitt svar att övningarna som en konstapel bör spendera tid på, beror helt på den nivån som konstapeln befinner sig på.

Exempel 18: Det beror på polismannen och vilka färdigheter man har. Först grund sakerna i skick, varefter man bör utföra skytteträning i annat än skjutbanaförhållanden. (C, 24.5.18).

B var av samma åsikt angående de grundläggande sakerna och insikten i ens egen nivå i skytte, och genom detta, en förståelse för vad man bör träna på. Alla polismän har olika bakgrunder och på grund av detta, olika svagheter och styrkor inom skytte.

Exempel 19: Tyngdpunkten är på grunderna. Det är personligt på vad var och en bör sätta tid på att öva. Vissa träffar bra, men är långsamma, vilket betyder att fokusen bör ligga på att bli snabbare att hitta sikt bilden. Ifall en polisman övar på grundersakerna, kan man inte göra fel (B, 22.5.18).

Nämmandet av grundövningar uppkom i alla intervjuer. J var också av den åsikten att snabbhet i utförandet av grunderna, och mycket repetition är det som är viktigast. J nämnde också *Ready-up* övningar som innebär att en skytt börjar med att ha vapnet framme vid beredskapsläge (man siktar inte, men vapnet är framme och pekar framåt). Utöver detta påpekade J också att draget från hölstret skall alltid vara lika snabbt i alla övningar.

Exempel 20: Viktigt är "Ready-up" övning, dvs. snabba skott från beredskapsläge. Det har ingen skillnad vilket beredskapsläge du använder, således du övar med samma grepp som du använder i verkligheten. Likaså vapenhantering, dvs. drag från hölstret, bytandet av magasin, avlösandet av störning osv. Också enskilda skott från olika avstånd. Från nära avstånd skall det vara snabba skott, medan längre avstånd kräver mera tid...Draget från hölstret skall alltid vara lika snabbt, men skottet kräver olika tider beroende på svårighetsgraden (J, 21.5.18).

D tog också upp ens personliga nivå i sitt svar. Han förklarade vidare att olika måltavlor kan ha en stor betydelse med tanke på hur en polisman kan upptäcka brister och därefter korrigera dem. Vågräta och lodräta målen som D nämner består av pappersstrimlor i storleken av ca 30 cm x 3 cm. Tanken med dessa är bland annat att demonstrera för en polisman skillnaden med att sikta vågrätt och lodrätt.

Exempel 21: Om du tränar på egen tid, gör upp en plan som har en röt tråd och progressivitet. Du måste utmana dig själv...Om du ska bli bättre, är det 5–10 meter som gäller. Rätt typ av måltavla kan vara bra för att korrigera fel. Tavlor med vågrätt och lodrätt mål ger både sid och upp kastet...Om det är nödvärn är det inte siktande, utan muskelmotoriken och riktade skott (D, 4.7.18).

Vågräta och lodräta tavlor ger polismannen också möjligheten att simulera skjutandet mot ett ben eller en arm. E poängterade om vikten av att öva på det som man vill åstadkomma i verkligheten.

Exempel 22: Öva på grunderna. Tänk arbetsmässigt så att en situation inte uppkommer som något helt nytt. Mentalövning, dvs. gå igenom övningen före utförandet. Övningarna måste också innehålla torrövning...Ifall du skjuter endast mot ett mål i mitten, skjuter du i verkligheten också endast mot mitten (E, 28.8.18).

Detta är viktigt eftersom polisen strävar till (således situationen tillåter detta) att skjuta mot en extremitet.

4.1.5 Patronmängden i en effektiv skytteövning

Denna fråga tar i beaktande de resurser som är tillgängliga i formen av patroner. Enligt D skall en övning vara målmedveten och inte kräva mycket patroner.

Exempel 23: En skjutövning kan vara allt från 20 patroner eller mera. En effektiv skytteövning skall bestå av max 75 patroner. Allt som går över har ingen nytta, eftersom ögonen och fysiken börjar töra. Om det är 75 patroner, måste det vara målmedvetet (D, 4.7.18).

J nämnde också ansträngningen som uppkommer ifall man skjuter för länge och för mycket. Han förespråkade en timmes övning som innehåller 50 patroner (vilket är den normala mängden som en ask patroner innehåller).

Exempel 24: En sådan kalkyl som en patron per minut, dvs. ungefär 50 per timme (inklusive ställandet av tavor, städandet osv.). Träningen skall vara effektiv och innehålla vettiga övningar...För någon som inte tränar ofta, är 50 patroner per timme bra. Dessutom känns det inte väldigt ansträngande, med tanke på personens fysik (J, 21.5.18).

A var också av den åsikten att ungefär en ask som innehåller 50 patroner, är en bra mängd för en övning som består av olika grundövningar.

Exempel 25: Med en ask åstadkommer man en effektiv övning...Vapen hantering, framtagandet av vapnet, avfyrandet av ett skott, dvs. grundsaker skall alltid upprätthållas (A, 21.5.18).

B var av den åsikten att patronmängden som krävs för en effektiv skytteträning inte behöver vara stor. Han nämnde också hur varje övning borde innehålla repetition av torrövning och motorik.

Exempel 26: Inte nödvändigtvis alls. 25 patroner är helt bra ifall övningen är planerad på rätt sätt. En bra proportion är 10 torra utföranden för varje patron som avfyras. Det kan också vara 5 torra utföranden per patron...Idén är att det inte behövs mycket avfyrande av skott (B, 22.5.18).

4.1.6 Åsikter om s.k. 'Dry fire' övningar och torrövning

Dry fire övningar används för att förbättra avfyrningstekniken, genom att med ett tomt vapen arbeta med avtryckaren och därmed simulera avfyrandet av ett skott. Dessa kan utföras med laddningspatroner eller med ett totalt tomt vapen. Torrövning är generellt all vapenhantering förutom själva avfyrandet av skott (utförs med tomt vapen eller med pipsäkrat vapen). D sade att ifall man utför *Dry fire*, bör man använda laddningspatroner eftersom denna typen av övning sliter på vapnet.

Exempel 28: De ska inte göras med Walthern, utan det måste vara laddningspatron med. Muskelmotoriken kan övas med pip säkrat vapen vid säkert utrymme, t.ex. brottningsalen. Övning av skjutställningen och framtagandet av vapen uppehåller eller förbättrar muskelmotoriken (D, 4.7.18).

A nämnde en annan metod som han använder för att utbilda avfyrningsteknik, eftersom han föredrar att inte använda laddningspatroner. Utförandet av drag från hölstret framför en spegel var något som A nämnde också, eftersom det resulterar i att man ser sitt utförande.

Exempel 29: Det finns andra metoder med vilka man kan förbättra avfyrningen. Själv tycker jag inte om laddningspatroner, utan föredrar istället ett mynt eller en hylsa. En hylsa vid baksiktet som inte får falla förrän skottet har farit iväg...Alla drag av vapnet borde utföras, ifall möjligt, framför en spegel så att man får en bild i minnet (A, 21.5.18).

Det är viktigt att komma ihåg säkerhetsföreskrifterna med all torrövning som utförs. B är av den åsikten att ifall torrövning utförs som en skild övning (inte som en del av en skytteövning där man avfyrar skott), skall det inte finnas skarpa patroner i samma utrymme.

Exempel 30: Mycket bra, men säkerheten måste garanteras och hållas i minnet...Säkerhetsföreskrifterna måste följas...får inte finnas patroner i samma utrymme (B, 22.5.18).

C var också av den åsikten att det behövs mera torrövning. Han jämförde också skillnaden med Polisyrkeshögskolan och Helsingfors polisdistrikt beträffande förvarandet av polismannens personliga tjänstevapen. Skillnaden är att i skolan utförs en vapengranskning varje gång som vapnet tas fram från förvaringen, och då det returneras i förrådet. Vid polisstationen förvarar alla polismän vapnen i sina egna skåp.

Exempel 31: Såklart det är viktigt. Ett bra exempel är sättet som vapnen förvaras i skolan. Här förvaras vapnen i allas egna redskapsbälten. I skolan granskas vapnen före och efter en övning. Här, eftersom vapnen förvaras i bältet, faller två

granskningar automatiskt bort...Svaret är att det skulle behövas mera torrövning (C, 24.5.18).

Enligt J sker största delen av utbildningsprocessen angående skytte, genom torrövning. J förespråkar torrövning som en av de viktigaste aspekterna i produktionen av en bra skytt.

Exempel 32: Man lär sig skytte genom torrövning, och därefter ser man resultat med patroner. 2/3 delar av träningarna borde bestå av torrövning, i alla fall i början av utbildningen...Man får mycket repetitioner utan patroner och de kan utföras i olika utrymmen utan skyddsglasögon eller hörselskydd. Man borde öka uppskattningen för torrövning, inom polisen (J, 21.5.18).

4.1.7 Möjligheten att utföra en effektiv maktmedelsövning utan patroner, dvs. vapenhantering

Gällande denna fråga var alla instruktörer av den åsikten att det inte behövs patroner för att utföra en bra övning som ökar en skytts färdigheter. E nämnde också vapenhantering i mörker eftersom en polisman bör vara bekväm att arbeta med ficklampa.

Exempel 33: Absolut. Man behöver inte använda patroner ifall man utför redskapsgymnastik. Ifall man övar i mörker, använd en bredare belysning från lampan. Ifall du tränar tillsammans med någon annan, jämför utföranden och ge råd för förbättring (E, 28.8.18).

D påpekade också att övandet bör utföras i liknande omständigheter som en polisman jobbar dagligen i.

Exempel 34: Ja det är enkelt och klart...Det borde övas med västen, i mörker, med handskar, dvs. öva i dessa omständigheter som du arbetar (D, 4.7.18).

Det finns också tillfällen där en konstapel ändrar på sin utrustning, t.ex. byter ut sitt höfthölster mot ett lårhölster. A nämnde vikten av att träna med ny utrustning, eftersom förändringar i utrustningen måste tas i beaktande för att uppdatera muskelmotoriken.

Exempel 35: Hanteringsträning är alltid möjligt. Drag från hölster t.ex. Ifall jag skulle byta ut mitt hölster, skulle jag först utföra 25 repetitioner, varefter jag skulle ta fram 'piparen'. Först efter detta skulle jag arbeta med avfyrandet av skott. Likaså träning för att se till att stöd handen går till vapnet, och vice versa (A, 21.5.18).

C talade om att torrövning också är nyttigt för att förbättra en skyttes färdigheter inom observation av en situation. Det innebär att man kan bryta tunnelseendet, vilket är ett fenomen där en stressig situation orsakar att skytten koncentrerar endast på en sak och är inte kapabel att göra observationer av omgivningen.

Exempel 36: Det är absolut möjligt. Om vi tittar på de senaste vapen användnings situationerna i Helsingfors, är det tydligt att de har varit olika situationer. Omständigheterna har varit ute, olik belysning, snabba, långsamma osv. När man behärskar förutsättningarna för att använda vapen samt vapenhanteringen, kan man börja öva stresshantering. Det innebär att du kan observera, granska etc. Dessa saker kan man träna utan att avfyra ett enda skott (C, 24.5.18).

B förespråkade också torrövning, dock som ett stödande element för att förbättra en polismans skyttekunskaper.

Exempel 37: Ja, det är absolut möjligt. Men man måste också öva skjutning. Torrövning är stödande träning för skytte. Alla professionella i alla grenar utför torrövning (B, 22.5.18).

4.2 Erfarenheter hos sådana polismän som använt sitt tjänstevapen i tjänst.

I detta kapitel är materialet från intervjuerna med polismän som har använt skjutvapen i tjänst, transkriberat. Intervjuerna innehåller också en förkortad version

av en händelse där varje polisman har använt sitt skjutvapen, och hur fallet relaterar till skytteträning.

4.2.1 Hur ofta tränar du skytte och vapenhantering med ditt tjänstevapen?

Enligt G är hans skytteträning varierande beroende på säsongen. På vintern t.ex. tränar han oftare jämfört med sommarn.

Exempel 38: Obligatoriska träningarna och därpå på vintern tränar jag mera. På motorcykelsäsongen tränar jag inte lika mycket. Ungefär 2 gånger per månad (G, 5.7.18).

F sade också att han tränar ganska varierande mängder, vilket beror på mängden patroner som han får till förfogande.

Exempel 39: Det varierar, beroende på när jag har patroner. Ett medeltal är troligen varje sjätte vecka (F, 10.7.18).

H träningsrutin är lika som G, dvs. på vintern tränar han mera. Han nämnde också att olika händelser i världen, t.ex. terroråd påverkar mängden som han tränar.

Exempel 40: Det varierar. Utöver de obligatoriska träningarna så tränar jag på egen hand. På vintern tränar jag mera, ungefär en gång per månad (möjligtvis oftare). På sommarn dock är det så hektiskt med arbetet att det kan gå flera månader då jag inte tränar på egen hand. Då en större händelse sker, så går jag och tränar oftare (H, 14.8.18).

4.2.2 Exempel på situationer i vilka polismän har varit tvungna att använda tjänstevapnet.

Detta kapitel har tagits bort, eftersom det innehåller sekretessbelagd information.

4.2.3 Överraskningsmoment som inte hade ingått i träningen

Detta kapitel har tagits bort, eftersom det innehåller sekretessbelagd information.

4.2.4 Övningar som kunde förbereda polismän på överraskande situationer.

G nämnde grundövningar och deras betydelse. Han nämnde också att konstaplar borde öva skytte med den utrustning som man är ute och jobbar med, eftersom man utför i stressiga förhållanden på det sättet som man har övat (det vill säga, det som muskelminnet känner till).

Exempel 49: Grundövning är mycket viktigt. Man behöver inte fundera på det då grunderna är i skick. Man borde öva i den utrustningen som man jobbar med. Som motorcykelpolis t.ex. betyder det hjälm, och samma handskar som man har när man kör. Man borde också öva med tunga skyddsutrustningen på... När man går till skjutbanan, lägg en tavla på plats och skjut snabbt utan någon form av uppvärmning. Det visar vad din nivå är och simulerar nödvärnssituation. Också riktade skott, dvs. titta på målet och avfyr. Gör detta från kort avstånd, kring 4-7m. Under 5m bör alla skott träffa dit vart man tittar och utan att sikta (G, 5.7.18).

4.2.5 Åsikter beträffande om övningarna förbereder polismän för situationer där man måste använda skjutvapen.

G var av den åsikten att det inte räcker. G påpekade dock att problemet inte är kvalitén på övningarna, utan mängden av övningstillfällen som ordnas.

Exempel 50: Mängden av övningar passar inte ihop med kraven som finns. Övningarnas innehåll beror dock på instruktören. I Östra Helsingfors är övningarna oftast bra (G, 5.7.18).

F var också av den åsikten att det behövs mera träningsgångar. F tog upp bristerna som förekommer bland polismän vid skjutövningar. Han nämnde också att eftersom övningar sällan ordnas, korrigeras inte dessa brister ifall man inte övar på egen hand.

Exempel 51: Egentligen ja och nej. Vid massa skjutningarna övas det grunderna för skytte, men dessa ordnas så sällan att fastän det finns brister, så korrigeras dessa inte med den övningsmängden. Så snarare, nej. Visserligen har maktmedelsinstruktörer också dragit ytterliga skytteövningar som har varit mera tillämpade övningar. Dessa har varit vettiga (F, 10.7.18).

H tog också upp problemet med patronmängden som finns till förfogande. En viktig aspekt som han tog fram är attityden som många polismän har om att köpa patroner med egna pengar. Arbetsgivaren bör dela ut patroner, men eftersom skytteträning kan rädda ens eget liv, borde man också ta i beaktande fördelen med att köpa egna patroner.

Exempel 52: De förbereder nog, men inte tillräckligt. Jag tycker att det kräver egen övning. Ifall distriktet inte kan erbjuda tillräckligt med övning, måste man träna på egen hand. Problemet är att ifall man inte får patroner, så måste man köpa själv. Vissa har attityden att ifall distriktet inte ger så köper man inte själv, men det handlar ju om ens eget liv (H, 14.8.18).

4.2.6 Rekommendationer om förändringar eller tillägg till skytteträning.

F nämnde det som diskuterats i kapitel 1, det vill säga problemet med bristande resurser vid distrikten. Han förespråkade också övningar där skillnaden mellan maktmedel och nödvärn skulle förtydligas.

Exempel 53: Det är inte möjligt med tanke på resurser, men det vore bra att ingripa i brister på en individuell nivå. Det skulle kräva mera övning i små grupper. Det vore också bra att i övningar, definiera skillnaden mellan maktmedel och nödvärn, eftersom den senare övas nästan aldrig (F, 10.7.18).

H var av den åsikten att mera skytteövningar. Alla polismän inte vill träna skytte på egenhand. H är av den åsikten att det borde delas ut patroner åt de polismän som vill träna skytte på eget initiativ.

Exempel 54: Flera skytteövningar så klart, men jag förstår att det är borttaget från att köra uppdrag. Det borde i alla fall finnas mera patroner tillgängliga åt dem som vill på egen hand träna (H, 14.8.18).

G tog upp vapenhantering, och dess vikt. Han nämnde också att hans tröskel för att lösgöra vapenhölstrets säkerhetsrem är låg ifall det känns som om vapenanvändningen kan ske.⁵

Exempel 55: Flera övningsgångar. Jag tycker också att vapnet bör hanteras oftare. Det innebär vapenhanteringsövning på egen hand där man utför drag från hölstret och tillbaka. Det måste vara i skick så att draget sker snabbt. Mentalövning är också mycket viktigt... Ifall jag anländer till uppdrags platsen och det känns som om situationen kan kräva vapen, öppnar jag låsen. Man kan stänga låset snabbt, men det gör saker snabbare. Samtidigt får man känsla för vapengreppet. Denna bråkdelssekunden kan rädda ditt eget liv, eller patrullkompisens liv (G, 5.7.18).

4.2.7 Åsikter beträffande hur ofta en polisman borde öva skytte inom en tidsperiod av 6 månader till 1 år, så att man klarar av en vapenanvändningssituation?

Enligt G bör man utföra obligatoriska övningar och där utöver, egna övningar. Det borde också vara relativt ofta för att minska tiden mellan övningstillfällena.

Exempel 56: Avledda övningar 3–4 stycken per år, och därpå egna övningar. Eget övande kräver patroner som det inte riktigt finns, men minst 4 sådana övningar per år. Annars blir tiden mellan övningar för lång (G, 5.7.18).

⁵ Enligt polislagen anses det inte som användning av skjutvapen ifall man osäkrar sitt vapen eller t.o.m. tar fram det.

F påpekade skillnaden mellan polismäns nivå och hur mängden av träning som krävs direkt hänger ihop med varje skytts personliga nivå.

Exempel 57: Jag vet inte. De som är sämre måste öva mera. Ifall övning skedde varje vecka, eller åtminstone varannan vecka, skulle nivån möjligtvis bli säkrare och mera balanserat (F, 10.7.18).

H reflekterade också över nivåskillnaderna mellan polismän och vilken skytteutbildning man har från tidigare.

Exempel 58: Ifall man i medeltal övade skytte varannan månad, skulle det vara helt bra. Det beror såklart på din nivå och hur mycket du har övat tidigare. Någon som inte har övat mycket, eller inte har liknande utbildning, kan kräva mera övning (H, 14.8.18).

4.2.8. Övningar polismannen borde utföra för att maximera effektiviteten och tidsanvändningen om man tränar 1–2 gånger per månad.

G förespråkade mångsidig övning som känns bekvämt, och stöder det som man har lärt sig. Han nämnde också att en situation där man måste använda sig av sitt tjänstevapen, oftast sker utan någon form av uppvärmning. Det är en viktig aspekt som bör inkorporeras i en polismans skytteutbildning.

Exempel 59: Övandet skall vara lugnt och trevligt. Vid det skedet när vapenhanteringen är på den rätta nivån, korta träningar med snabba drag. Det skall stöda det som instruktören har lärt dig, men man kan tillämpa lite...Det är onödigt att använda patroner på avfyrningsteknik. Testa själv utan patroner, när säger det 'klick' då du klämmer på avtryckaren. När du siktar, hålls siktet på samma punkt då det klickar...Alla situationer där jag har varit som har krävt framtagandet eller användandet av vapen, har varit utan någon uppvärmning. Det hårda uppdraget sker inte då du förväntar dig det (G, 5.7.18).

F talade om förbättrandet av ens egna svagheter. En stor del av skytteutbildning är enligt F mentalövning, där man föreställer sig olika situationer och går igenom olika alternativ som kunde fungera som lösningar.

Exempel 60: Man skall sträva till att förbättra sina personliga svagheter. Jag tycker också att mentalövning är hälften av arbetet (F, 10.7.18).

H var också av den åsikten att ju mångsidigare man tränar, desto bättre. I mån av möjlighet är det också bra enligt Heikki att öva med en vän, eftersom det tillåter flera olika övningar.

Exempel 61: Det är ganska individuellt... Till en början utför jag grundsaker, men dock inte för mycket, drygt ett magasin. Därefter snabbare utföranden som också sker från rörelse. Ifall du skjuter med en vän, möjliggör det också mycket olika övningar. Så mångsidigt som möjligt. Också vapenhantering, dvs. drag från hölstret och magasinbyte. Dessa kan utföras utan patroner. Jag utför ett par drag från hölstret vid varje arbetspass. Därpå, övandet av skytte i rörelse. De situationer jag varit med om, har alla varit i rörelse, dvs. framåt, bakåt eller till sidan (H, 14.8.18).

5 SAMMANFATTNING AV RESULTATET OCH UTFORMNING AV MANUALEN

I detta kapitel sammanfattar jag de huvudsakliga teman som intervjuerna har hämtat fram. Dessa teman är grunden på vilka jag har byggt upp skyteträningsmanualen. Det som presenteras är vilka övningar manualen skall innehålla, vilka resurser som krävs för varje övning, vad syftet är med övningen och varför respektive övningar inkluderas i manualen.

5.1 Torrövning

Det som alla intervjuobjekten lade mycket värde på var torrövningar med polismannens personliga tjänstevapen. Maktmedelsinstruktörerna förespråkade torrövning med vapnet

pga. bl.a. motoriken som den förbättrar. Ju oftare en polisman tränar drag från hölstret och vapnets returnering till hölstret, desto snabbare och säkrare blir rörelsen. Ifall en polisman måste dra fram vapnet, är det fullkomligt möjligt att det handlar om några sekunder före man måste avfira ett skott. Ifall framtagandet av vapnet inte händer smidigt, kan slutresultatet vara katastrofalt för polismannen. Därför nämndes det också att, oberoende om skytteövningen skall utföras i lugn takt, skall varje drag som man utför från hölstret, utföras så snabbt och ordentligt som möjligt. Två av polismännen som hade använt skjutvapen i tjänst beskrev situationer där vapnet hade tagits fram och omedelbart efter detta hade de avfyrat ett eller flera skott. Dessa exempel demonstrerar hur viktigt det är att kunna dra snabbt fram vapnet och agera på rätt sätt.

En annan faktor som dök upp flera gånger i intervjuerna var fördelen med torrövning, med tanke på att det inte förbrukar patroner. Patroner är en resurs som det sällan finns tillräckligt av till förfogande. Genom att inkorporera torrövning i alla träningspassen, får skytten repetitioner av vapenhantering utan att vara tvungen att använda mycket patroner. Magasinbyten, korrigerande av störning, framtagande av ficklampa, och rörelse med vapnet är några av övningarna som nämndes i intervjuerna. Pga. detta har jag placerat dessa övningar med i manualen. Torrövningarna är uppdelade så att de stöder övningen skytteövningen som en polisman utför. Ifall man med andra ord skall öva skytte med en ficklampa i handen, sker en del av torrövningen också med lampa.

5.2 Grundövningar

Ett annat tema som repeterades i alla intervjuer, var grundövningarnas betydelse. Efter intervjuerna, var det uppenbart att det som polismän mest borde öva på är grundövningar som förstärker en polismans färdigheter i skytte, och mera specifikt, färdigheterna att använda skjutvapen i tjänsteuppdrag. Alla maktmedelsinstruktörerna påpekade att en polisman först bör behärska grunderna i skytte före man börjar öva på mera avancerade tekniker. I grund och botten betyder det att man skall öva på enskilda skott från 5 m till 15 m avstånd, repeterade skott från nära avstånd, snabba skott från hölstret, skytte medan man använder lampa, nödvärnsskott osv. Dessa övningar är sådana som en polisman kan ha nytta av i sitt arbete.

Maktmedelsinstruktörerna påpekade också att övningarna skall basera sig på arbetet. I Finland är det mörkt en stor del av året, vilket betyder att en polisman skall kunna jobba i mörker med lampa. Därför innehåller manualen flera övningar där man kan öva med ficklampa.

Det som också nämndes flera gånger var vikten av att utföra övningar som simulerar nödvärn. Ett av intervjuobjekten påpekade att alla situationer där han har använt vapen har varit oförväntade situationer. Därför börjar några av övningarna i manualen med en så kallad nödvärns och observationsövning.

En faktor som uppkom i flera av intervjuerna, var successiva skott (dvs. flera skott avfyra i snabb takt efter varandra). Intervjuerna gav olika synpunkter på varför det är viktigt för en polisman att träna successiva skott. Flera av maktmedelsinstruktörerna påpekade att successiva skott är det enda sättet att kontrollera ifall man hanterar rekyl från vapnet. Ifall greppet om vapnet, skjutställningen, stödhandens grepp osv. är bristfälligt, resulterar det i att vapnet inte returneras till samma plats varifrån första skottet avfyrades, sikt bilden ändrar sig och man måste korrigera felet. Flera successiva skott som är inom en liten träffgrupp, tyder på att skytten behärskar rekyl.

Det som också poängterades, relaterande till successiva skott, är hur teori och praktik står i konflikt med varann. Polismän utbildas att alltid utföra verkansgranskning efter varje skott. Intervjuerna med polismännen som har varit tvungna att avfyra skott i tjänst påpekade att det sällan finns tid att granska verkan efter varje enskilda skott. Alla tre polismän berättade att de måste avfyra flera skott. Pga. hotet som gärningsmannen riktade mot dem, hade polismännen inte tid att granska verkan efter varje skott, utan istället var de tvungna att skjuta flera successiva skott för att få slut på farliga verksamheten. Detta är viktigt att komma ihåg, eftersom successiva skott ett ämne som kan väcka starka åsikter hos olika polismän. Manualen innehåller därför flera övningar där polismän kan från varierande avstånd, öva successiva skott.

5.3. Utrustning och omständigheter

Miyamoto Musashi citeras i hans bok, *A book of five rings: A classic guide to strategy 1974* att du kan endast strida på det sättet som du tränar⁶ (Musashi, 1974). Detta tema var något som upprepades flera gånger i intervjuerna. Både maktmedelsinstruktörerna och de andra intervjuobjekten var av den åsikten att en polisman bör träna skytte på det sättet som man arbetar. Jag nämnde användandet av ficklampan tidigare som ett element som uppkom i intervjuerna, men det finns flera andra element som en polisman bör tänka på när man tränar skytte. En av dessa är din personliga utrustning. Ifall man använder en viss typ av handska, bör man också träna i dessa. Det är fullkomligt möjligt att en situation som kräver användande av skjutvapen sker omedelbart när polismannen stiger ut från bilen. I en sådan situation hinner man inte ta bort (eller lägga på) handskar, utan man måste agera. På ett liknande vis, ifall en polisman jobbar inom utredningen och bär på tjänstevapen, bör man träna drag från samma hölster och i likadan utrustning (dvs. civil klädsel) som man jobbar i dagligen. Det samma gäller för hölster som ligger på höften och lårbenshölster. En polisman som byter ut sitt hölster till en annan modell bör träna för att bli van med förändringen i vapnets plats.

Den taktiska utrustningen är ett annat delmoment som nämndes i flera av intervjuerna. Ifall en situation kräver det, kan polismän bli beordrade att lägga på taktiska skyddsvästen och hjälmen. Denna utrustning används ifall situationen tyder på att gärningsmannen är beväpnad, vilket betyder att polismän också skall förbereda sig för användandet av skjutvapen. Ifall man inte tränar skytte med taktiska skyddsutrustningen, är man inte förberedd för det hur utrustningen påverkar en polisman's färdigheter att prestera med sitt tjänstevapen. Därför rekommenderade flera av intervjuobjekten att polismän med jämna mellanrum bör utföra övningar med taktiska skyddsutrustningen på.

Med tanke på omständigheter påpekades användandet av skydd, beordrande, och tidsbundenhet som element som en polisman bör inkorporera i övningarna. Manualen är skriven för polismän i Helsingfors, vilket innebär en urban omgivning. Därför är det viktigt att polismän tränar skytte från bakom skydd. Principerna bakom manualen innebär dock att övningarna kan tillämpas och användas av alla polismän i Finland.

⁶ You can only fight the way you practice

5.4 Uppbyggandet av manualen

Efter att jag analyserade och sammanfattade materialet från intervjuerna var sista fasen utarbetandet av träningsmanualen. Manualen består av ett skyttetest i början av manualen som kan användas för att utforska en skyttes kunskaper och svagheter. Testet är det samma som alla studerande vid Polisyrkeshögskolan måste avklara före man får inleda sin arbetspraktik. Efter det finns det 8 olika övningar. En polisman kan utföra övningar i den ordningen som de kommer i manualen med ändamålet att förbättra delområden som skytten inte behärskar och därefter repetera testet för att se ifall träningen bidragit till förbättring. Alternativt kan en polisman utföra övningarna som enskilda träningar. Varje övning är unik och har ett tema där fokusen ligger. Mängden patroner som krävs för att utföra övningen, samt den uppskattade tiden som övningen tar, är antecknade vid början av varje övning.

På föregående sida till varje övning finns det en beskrivning av vad ändamålet är som eftersträvas och centrala element som bör kommas ihåg. Det är viktigt för en skytt att förstå vilka delområden inom skytte som bör vara i skick, hur man kan förbättra dem, och varför. Torrövningar t.ex. kan verka tröga och inte lika effektiva som skjutningar, men det är viktigt att förstå fördelen som dessa övningar ger till en skyttes kunskaper som en helhet. Därför innehåller varje övning några torrövningar som bör utföras för att öka skyttens vapenhantering och motorik.

Efter övningarna innehåller övningsmanualen en samling av bilder där övningar och rörelser demonstreras. Idén med dessa bilder är att ge skytten några illustrationer på övningar som uppkommer i manualen. Ett exempel är draget av vapnet från hölstret. Denna rörelse utförs flera gånger som torrövning i manualen, och det är med den ifrågavarande rörelsen som största delen av övningarna börjar, det vill säga att konstapeln tar fram vapnet. Därför är det en av rörelserna som är illustrerad i slutet av manualen.

6. SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION

Syftet med mitt arbete var att producera en skytteträningsmanual för polismän. Manualen är inte en officiell träningsmanual producerad av Polisyrkeshögskolan, utan istället en inofficiell övningsmanual som jag producerat som kan användas av polismän. Manualens innehåll, det vill säga övningarna, skulle grunda sig på den information som jag samlade genom intervjuer och litteraturkällor. Jag intervjuade 8 polismän, varav 5 är maktmedelsinstruktörer och resten är polismän med erfarenhet av skytte samt en skytteinstruktör från den civila sektorn. Utöver detta samlade jag ihop statistik på polisens maktmedelsanvändning i Helsingfors från databasen Polstat. Statistiken fokuserade på användningen av polisens tjänstevapen i tjänsteuppdrag genom åren 2014 – 17.

Metodiken grundade sig på en kvalitativ forskningsmetod eftersom jag utförde strukturerade intervjuer. Insamlandet och analysen av materialet utfördes genom hermeneutik och fenomenografi, på grund av att materialet och dess innehåll har tolkats, vilket innebär en del subjektivitet i analysen. Jag har ytterligare använt mig av en SWOT-analys för att förtydliga styrkor och svagheter med mitt lärdomsprov. Denna SWOT-analys finns med i arbetet som en bilaga.

Jag intervjuade 9 personer för mitt lärdomsprov, varav 8 var polismän och en var en skytteinstruktör från den civila sektorn. Intervjuerna var uppdelade i två kategorier, som bestod av skytteinstruktörer, och polismän som har erfarenhet av skjutvapen samt har använt sig av sitt tjänstevapen. Intervjuerna gav den största delen av materialet som jag använde mig av i formandet av skytteträningsmanualen. Intervjuernas karaktär var strukturerade, och frågorna skickades i förväg åt objekten så att de kunde förbereda sig för intervjuerna.

Manualen utarbetades genom att gå igenom intervjusvaren och analysera deras innehåll. Jag ville ta reda på vilka övningar som borde finnas med i manualen. Efter att materialet hade samlats och resultatet analyserats, började jag formulera övningarna i manualen. Den slutliga produkten har 8 övningar som innehåller en beskrivning vad som eftersträvas med varje övning och hur mycket tid samt patroner som krävs för att utföra övningen. Det sista som lades till manualen var bilder av vissa rörelser som är viktiga i manualen. Exempel på dessa är draget av vapnet från hölstret, och bytandet av magasin då man har en ficklampa i handen.

Detta projekt skulle kunna utarbetas vidare genom att inkludera flera övningar. Det var inte möjligt att inkludera alla övningar som rekommenderades av intervjuobjekten, eftersom vissa övningar är för krävande för att utföras på egen hand. Övning som sker utanför polishuset (t.ex. övningsområden på diverse brigadområden) nämndes som en viktig del av en polismans skytteträning, eftersom det är lättare att simulera en urban omgivning vid så kallade övningsbyggnader.

Jag blev given en lista av en konstapel i Östra Helsingfors med potentiella övningar som skulle kunna inkorporeras i framtiden till denna övningsmanual. Bland dessa övningar fanns skytteprovet som alla polismän i Norge måste utföra för att få rätten att använda vapen. Testet kräver varken mycket tid eller patroner. Därför skulle den passa med som ett tillägg i framtiden. Likaså finns det flera övningar som polismän i andra länder utför som individuell övning. Lagstiftningen är annorlunda i olika länder, men principerna inom skytte är relativt lika oberoende av landets lagstiftning.

Det skulle vara intressant att intervjua polismän från både Västra Nylands och Östra Nylands polisdistrikt för att få en inblick i hur mycket det tränas skytte och hurdana situationer som polismän har infunnit sig i. Helsingfors är Finlands enda storstad, så det är sannolikt att maktmedelsinstruktörerna i andra distrikt fokuserar på olika skytteelement, jämfört med instruktörerna Helsingfors. Manualen som jag har producerat fokuserar mest på grundövningar, men det finns troligtvis nyansskillnader mellan Helsingfors polisnrättning, och andra nrättningar som är mera glest bebyggda. Eftersom både Västra och Östra Nylands distrikt är nära Helsingfors, skulle statistiken också kunna jämföras för att se ifall det finns stora skillnader i mängden åtgärds-koder som har registrerats relaterande till polisens vapenanvändning.

7 REFERENSER

- Finlex.fi <https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2011/20110872>
- Maaseuduntulevaisuus <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/politiikka/poliisin-voimank%C3%A4ytt%C3%B6-kaksinkertaistunut-samoin-poliisiin-kohdistunut-v%C3%A4kivalta-t%C3%A4ll%C3%A4-vuosituhanella-1.204765>
- Yleisradio <https://yle.fi/uutiset/3-10183570>
- Patel, R & Davidson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder*. Lund, Student Litteratur.

- Kroksmark, T. (2007). *Fenomenografisk didaktik*. Jönköping, University press.
- Miyamoto, (1974). *A Book of Five Rings*, översättning av Victor Harris.
London: Allison & Busby; Woodstock, New York: The Overlook Press.
- Squires, P & Kennison, P. (2010). *Shooting to Kill? Policing, Firearms and Armed Response*, Wiley-Blackwell
- Kajanus, Miika; Leskinen, Pekka; Kurttila, Mikko. ”Making use of MCDS methods in SWOT analysis—Lessons learnt in strategic natural resources management”. *Forest Policy and Economics*20:
- Pohjannoro Hannu & Tajala Beata (2007): *Näkökulmia toiminnalliseen opinnäytetyöhön*, ort: Tammerfors, Tampereen ammattikorkeakoulu

BILAGA 1: SWOT-ANALYS

Syftet med denna SWOT-analys är att understryka de potentiella faktorer som kan vara både till nytta och jobba emot mitt lärdomsprov, dvs. skytteträningsmanualen för polismän i Helsingfors. Analysen består av de fyra delområdena, det vill säga styrkor, svagheter, möjligheter, och hot.

Styrkor

Det första exemplet på en styrka gällande mitt att det är en central del av polisens maktmedels utbildning. Alla polismän går samma grundutbildning och genom detta, får utbildning i pistolskytte. Som uppkommer i lärdomsprovets teoridel, tyder statistiken från Helsingfors på att polisen använder sitt tjänstevapen varje år. Övning med ens personliga skjutvapen är viktigt för att man skall kunna prestera under stressiga förhållanden. Manualen är ett strukturerat träningsprogram som polismän kan följa. En annan styrka som detta lärdomsprov har, är ökade kunskapen hur man bör öva skytte. Det finns motiveringar med alla övningar, och teori som informerar skytten om vilka principer som gäller för diverse övningar. Det finns potential för manualen att vara till stor nytta för andra polismän i Finland.

Svagheter

Övningarna i manualen är baserade på några informanters erfarenheter och åsikter. En svaghet är på grund av detta, urvalet av intervjuobjekt. Flera av intervjuobjekten har olika träningsfilosofier och det kan uppstå konflikter inom informationen som samlas ihop. Det är också möjligt att definitioner saknas, och därmed blir vissa saker i manualen svåra att tolka (speciellt ifall man är en nybörjare inom skytte). Därför skall också manualen vara enkel att förstå, och utmanande och komplicerade övningar skall inte inkorporeras i manualen. Dock betyder det att övningar som är för lätta, är till liten nytta för en polisman som vill träna skytte som förbereder en för stressiga och krävande situationer.

Möjligheter

Mitt lärdomsprov innehåller utrymme för att utvecklas till någonting större, det vill säga en manual innehållande flera övningar och mera teori. Manualen skulle också kunna utvecklas på det viset att övningarna som inkluderas är avancerade och fokuserar på mera specifika situationer. Exempel på detta är övningar som använder sig av mera rörelse med vapnet. Ett annat exempel på utvecklingsmöjligheter är avancerade övningar som kan tillämpas med stödvapen.

Hot

Skytteutbildning är ett känsligt ämne, eftersom det finns åsikter gentemot olika stilar av träning och övningar. Ett exempel är successiva skott, dvs. då man avfyrar mera än ett skott i en kort tid. Ett annat hot är att manualen som jag har skapat, inte tas emot med en positiv attityd ifall polismän känner att övningarna inte passar åt dem.